

T.C. SAĞLIK BAKANLIĞI
HALK SAĞLIĞI
GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

OKULLARDA VİRAL HEPATİTLERİN ÖNLENMESİ

Amaç

- Bu oturumun sonunda katılımcıların okullarda viral hepatitlerin önemi, risk faktörleri, korunma için alınması gereken tedbirler ve bulaş ya da vaka görülmesi durumunda yapılması gerekenler konusunda bilgi ve beceri kazanması.

Öğrenim Hedefleri

Katılımcılar bu oturumun sonunda;

- Hepatit hastalığını tanımlayabilmeli
- Toplumda hepatit hastalığının sıklığı, toplum sağlığı açısından önemini söyleyebilmeli
- Risk faktörlerini sayabilmeli
- Viral hepatitlerin bulaşma yollarını söyleyebilmeli
- Korunma yollarına yönelik önlemleri sayabilmeli
- Okullarda viral hepatit yönetimini açıklayabilmeli
- Öğrencilere anlayabileceği dilde viral hepatitler hakkında bilgiler paylaşabilmeli

Hepatit Nedir?

- Hepatit karaciğerin iltihabıdır ve etkenleri sıklıkla hepatit A, B, C, D, E virüsleridir.
- Viral hepatitlere bağı enfeksiyonlar farklı klinik seyir gösterebilir.
- Viral hepatitler siroz, karaciğer yetmezliğı ve karaciğer kanserine ilerleyebilir.

Hepatitin Görülme Sıklığı Nedir?

- Hepatitlerin görülme sıklığı tiplerine göre değişir.
- Türkiye'de hepatit A endemik olarak bulunmakla birlikte görülme sıklığı giderek azalmakta, virüsle karşılaşma yaşı, adolesan ve genç erişkin döneme doğru kaymaktadır.
- İç Anadolu ve Doğu Anadolu Bölgelerinde hepatit A vaka görülme sıklığı daha yüksektir.
- Ülkemizde hepatit B görülme sıklığı yaklaşık %4-5, hepatit C görülme sıklığı %0,5-1'dir.

Hepatitin Bulaşma Yolları Nelerdir?

- Hepatit A ve E esas olarak fekal-oral yolla; kişiden kişiye temas veya kontamine yiyecek veya su/içecek tüketilmesi ile bulaşır.
- Hepatit B'nin temel bulaşma yolları; kan yoluyla, cinsel ilişki ile ve anneden bebeğine doğum sırasındadır.
- Kontrol edilmemiş kan ya da kan ürünlerinin kullanımı, sterilize edilmemiş araçlarla tıbbi ya da diş müdahaleleri yapılması, kullanılmış enjektör paylaşımı, tıraş bıçağı, diş fırçası gibi eşyaların paylaşımı, sterilize edilmemiş araçlarla dövme ya da vücut takılarının uygulanması da sık bilinen bulaş yollarıdır.

Hepatitin Bulaşma Yolları Nelerdir?

- Hepatit D'nin bulaşma yolu hepatit B ile aynı olup sadece hepatit B enfeksiyonu olan kişilerde viral hepatitlere yol açabilir.
- Hepatit C, kontamine kan ve kan ürünlerinin transfüzyonu, damar içi madde kullanımı, cerrahi ve diğer girişimsel işlemleriyle bulaşır. Ayrıca cinsel yolla ve anneden bebeğe geçiş de diğer bulaşma yolları arasında yer almaktadır.

Hepatitlerin Belirtileri Nelerdir?

- Halsizlik, yorgunluk
  - İştahsızlık
  - Bulantı
  - Kas ve eklem ağrıları
  - Sarılık
  - Kaşıntı
  - İdrar renginde koyulaşma
  - Dışkı renginde açılma
- Bu semptomlar tüm viral hepatitlerde görülebilir.

Hepatit Virüslerinin İnkübasyon Süreleri

Etken	Süre (gün)
HAV	15-45
HBV	50-180
HDV	21-50
HCV	30-150
HEV	21-90

Viral Hepatitler

	HAV	HBV	HCV	HDV	HEV
Virüs ailesi	Picornaviridae	Hepadnaviridae	Flaviviridae	Deltaviridae	Caliciviridae
Nükleik asit	RNA	DNA	RNA	RNA	RNA
İnkübasyon süresi(gün)	15-50	28-160	14-160	Değişken	15-45
Bulaş yolu					
<i>Fekal-oral</i>	Evet	Hayır	Hayır	Hayır	Evet
<i>Cinsel yol</i>	Eşcinseller arasında	Evet	Nadiren	Evet	Hayır
<i>Kan yolu</i>	Nadiren	Evet	Evet	Evet	Hayır
Kronik enfeksiyon	Hayır	Evet	Evet	Evet	Hayır
Siroz ve hepatoselüler kanser	Hayır	Evet	Evet	HBV ile	Hayır

Hepatitlerden Korunma Yolları Nedir?

- Tuvaletten önce ve sonra, yemeklerden önce ve sonra, yemekleri hazırlamadan önce ve sonra eller su ve sabunla mutlaka yıkanmalıdır.
- Temiz olduğundan ve iyice piştiğinden emin olunan yiyecekler tüketilmelidir.
- Cinsel yolla bulaşmanın önlenmesinde kondom kullanılmalıdır.
- Tıraş makinesi, jilet, dış fırçası, tırnak makası, manikür-pedikür için kullanılan kişisel malzemeler ortak kullanılmamalıdır.

Hepatitlerden Korunma Yolları Nedir?

- Dövme, kulak delme, piercing, akupunktur gibi uygulamaların yapıldığı malzemeler tek kullanımlık ve steril olmalıdır.
- Temizliğinizden emin olunmayan ve daha önce hangi amaçla kullanıldığı bilinmeyen kesici ve delici aletlerden uzak durulmalıdır.
- Sağlık ve diş sağlığı hizmetleri T.C. Sağlık Bakanlığı onaylı kuruluşlardan alınmalıdır.

Bağışıklama

- Hepatit A enfeksiyonunun esas bulaş yolu fekal-oral yol nedeniyle virüsün yiyecek, su ve çevreyi kontamine etmesinin önlenmesi en önemli kontrol yöntemidir.
- Hijyenik yaşam, el yıkama ve gıda sektöründe çalışanların enfeksiyon açısından kontrolü Hepatit A'nın insandan insana aile içi, hastane içi ve toplum yayılımını önlemede önemlidir.
- Korunmada diğer bir yöntem aşılanmadır.
- Hepatit A aşısı güvenilir bir aşıdır.
- Hepatit A aşısı ülkemizde çocuklara 18. ve 24. aylarda, risk grubundaki kişilere de en az 6 ay ara ile 2 doz halinde sağlık kuruluşlarımızda **ÜCRETSİZ** olarak uygulanmaktadır.

Bağışıklama

- Aşılama Hepatit B enfeksiyonuna karşı en etkili korunma yöntemidir.
- Hepatit B aşısı ilk dozu doğumda, sonrasında 1. ve 6. ayların sonunda olmak üzere 3 doz uygulanmaktadır.
- Hepatit B hastalarının bebeklerine, doğum sonrası Hepatit B immunglobulini ve hepatit B aşısı uygulanmaktadır.
- Hepatit B aşısı güvenilir bir aşıdır.
- Hepatit B aşısı bebeklere ve risk gruplarındaki kişilere T.C. Sağlık Bakanlığı tarafından **ÜCRETSİZ** olarak uygulanmaktadır.
- Hepatit C enfeksiyonunun koruyucu bir aşısı bulunmamaktadır.
- Hepatit C enfeksiyonu ilaçla tedavi edilebilir bir hastalıktır. İlaç tedavisiyle virüsün vücuttan tamamen elimine edilmesi mümkündür.

Hepatit A Enfeksiyonu Yönünden Risk Grupları

- Kronik HBV / HCV enfeksiyonu olanlar
- Virüs dışı nedenlere bağlı kronik karaciğer hastalığı olan kişiler
- Sık kan ve kan ürünü alması gereken hastalar
- Seronegatif sağlık çalışanları ve öğrencileri
- Kreş ve bakımevi çalışanları
- Eşcinsel/biseksüel erkekler
- Madde bağımlılığı olan bireyler
- Hepatit A hastalığının sık olduğu ülkelere seyahat edecek seronegatif kişiler
- HIV/AIDS olguları
- Organ ve kemik iliği nakli adayları ve alıcıları
- Kanalizasyon işçileri
- Göçmenlerle temasta bulunan kolluk kuvvetleri
- Geri Gönderme Merkezinde görevli personel

Hepatit B Enfeksiyonu Yönünden Risk Grupları-1

- Sağlık çalışanları ve öğrencileri
- Hemodiyaliz hastaları
- Organ ve kemik iliği nakli adayları ve alıcıları
- Sık kan ve kan ürünü kullanmak zorunda kalan kişiler
- Madde bağımlıları
- Hepatit B taşıyıcılarının/hastalarının aile içi temaslarından aşısız olanlar
- HBsAg pozitif annelerin çocukları
- HBsAg pozitif kişiyle aynı evde yaşayanlar
- Çok sayıda cinsel partneri olan ve seks işçileri ile cinsel ilişkide bulunan kişiler
- Eşcinsel/biseksüel erkekler
- Hepatit B dışında kronik karaciğer hastalığı olanlar
- Cezaevlerinde ve ıslahevlerinde bulunan hükümlüler ve çalışanlar

Hepatit B Enfeksiyonu Yönünden Risk Grupları-2

- Riskli dış tedavisi ve girişim öyküsü olanlar
- Berberler, kuaförler, manikür-pedikürcüler
- Berberler ve kuaförlerde steril olmayan aletlerle (manikür, pedikür gibi) işlem yaptıranlar
- Piercing, kalıcı dövme gibi işlemler yaptıranlar
- Alın, dilaltı, ense kestirme ve hacamat yaptıranlar
- Kan kardeşliği öyküsü olanlar
- Zihinsel engelli bakımevlerinde, yetiştirme yurtlarında bulunan kişiler
- Güvenlik personeli (asker, polis vb. arasında kan ve hasta çıkartıları ile temas riski yüksek olanlar)
- Kazalarda ve afetlerde ilk yardım uygulayan kişiler
- HBV sıklığının yüksek olduğu bölgelerden gelenler ve göçmenler

Hepatit C Enfeksiyonu Yönünden Risk Grupları-3

- 1996'dan önce kan ve kan ürünü alanlar
- Sık kan ve kan ürünü transfüzyonu olanlar
- Damar içi madde kullananlar
- Riskli cinsel davranış öyküsü olanlar (eşcinsel/biseksüel erkekler, çoklu cinsel partner, seks çalışanları)
- Diş tedavisi ve tıbbi girişim geçirenler
- Hemodiyaliz hastaları
- Organ nakli olan hastalar
- Ortak kapalı alanlarda yaşayanlar (cezaevi, kreş, bakımevi, askeri koğuş)
- Aile içi temas riski olanlar
- Ortak kişisel hijyenik eşya kullanım öyküsü olanlar
- Meslek grupları (sağlık çalışanları, berber, kuaför vb)
- Ko-enfeksiyon varlığı (HBV, HIV)
- Dövme, piercing, toplu sünnet öyküsü olanlar
- Anti-HCV pozitif annelerin çocukları
- İmmünsüpresif hastalar

Hepatitlerin Tanısı Nasıl Konulur?

- Viral hepatitlerin klinik olarak spesifik olmayan semptom ve bulgular ile seyretmesi nedeniyle tanıda esas olarak laboratuvar testleri kullanılmaktadır.

Hepatit A Tanısında Kullanılacak Testler:

- Karaciğer hasar testleri (AST, ALT, Bilirubin)
- Anti-HAV IgM (akut hepatit A tanısı için spesifik test)
- Anti-HAV IgG (Kalıcı bağışıklık göstergesi)

Hepatit B Tanısında Kullanılacak Testler:

- Karaciğer hasar testleri (AST, ALT, Bilirubin)
- HBsAg, Anti-HBs, Anti-HBc IgG

Hepatit D Tanısında Kullanılacak Testler:

- Karaciğer hasar testleri (AST, ALT, Bilirubin)
- Anti-HDV antikorları

Hepatit C Tanısında Kullanılacak Testler:

- Karaciğer hasar testleri (AST, ALT, Bilirubin)
- Anti-HCV
- Anti-HCV (+) olanlarda HCV RNA

Hepatit A Enfeksiyonu Tedavisi Nedir?

- Hepatit A virüsü enfeksiyonlarında özel bir tedavi yaklaşımı bulunmamaktadır.
- Hekim tarafından verilen ilaçlar dışında bitkisel katkı maddesi ve alkol kullanılmamalıdır.
- Hepatit A enfeksiyonu kronikleşmez ancak nadiren karaciğer yetmezliğine ve ölüme neden olabilir.

Hepatit B Enfeksiyonu Tedavisi Nedir?

- Akut hepatit B enfeksiyonunun spesifik bir tedavisi yoktur.
- Kronik hepatit B enfeksiyonunun etkin tedavisi mevcuttur.
- Antiviral tedavi ile (entekavir, tenofovir) virüs çoğalması baskılanmakta, hastalığın siroza ve komplikasyonlarına ilerlemesi durdurulmaktadır.
- Antiviral tedavi ile hepatsellüler gelişimi de azalmaktadır. Ancak virüsün tamamen vücuttan temizlenmesi günümüz tedavileri ile mümkün değildir.

Hepatit C Enfeksiyonu Tedavisi Nedir?

- Güncel tedavi yaklaşımları (doğrudan etkili antivirallerin, DEA) ile HCV tedavisinde kür sağlamak mümkündür.
- DEA temelli tedaviler sonucunda HCV eradikasyonu sağlanarak karaciğer fonksiyonlarının düzeldiği, hastalık seyrinin iyileştiği, siroz ve ilişkili komplikasyonların ve hepatosellüler kanser gelişiminin azaldığı gösterilmiştir.
- Etkin bir antiviral tedavi ile hastalık yükü azalacaktır.
- Tedavi sonrası madde bağımlılığı gibi riskli davranışın devam ettiği durumlarda virüs bulaşı yeniden görülebilir. Bu konuda hastaya danışmanlık hizmeti verilerek korunma önlemlerinin anlatılması, davranış değişikliği oluşturulması önemlidir.
- Bu kişilerin ilaçlarını hekimin önerdiği şekilde kullanmaları, sağlıklı beslenmeleri ve düzenli hekim kontrolüne gitmeleri gerekmektedir.

Hepatit D Enfeksiyonu Tedavisi Nedir?

- Hepatit D virüsü tek başına enfeksiyon yapamaz, hepatit B virüsünün varlığında hastalığa neden olur ve uygun tedavisi yapılır.
- Hepatit D için koruyucu bir aşı bulunmamaktadır.

Hepatit E Enfeksiyonu Tedavisi Nedir?

- Akut hepatit E genellikle tedavi gerektirmez.
- Kronik hepatit E immünsüpresif hastalarda tedavi edilir.
- Hepatit E için koruyucu bir aşı bulunmamaktadır.

Hepatitlerden Nasıl Korunulur?

- Hepatit A enfeksiyonunun esas bulaş yolunun fekal-oral yol olması nedeniyle virüsün yiyecek, su ve çevreyi kontamine etmesinin önlenmesi en önemli kontrol yöntemidir.
- Kişisel hijyen kurallarına uyulması, el yıkama ve gıda hijyenine dikkat edilmesi hepatit A'nın bulaşını önlemede önemlidir.

Hepatitlerden Nasıl Korunulur?

Hepatit A ve E enfeksiyonundan korunmak için;

- Genel hijyen kurallarına uyulmalı
- Yemek yemeden önce, tuvaletten önce ve sonra, su ve sabun ile eller yıkanmalı
- Temiz olduğundan ve iyice piştiğinden emin olunan yiyecekler tüketilmeli
- İçme ve kullanma suyu olarak şebeke suyu ya da T.C. Sağlık Bakanlığı'ndan ruhsatlı ambalajlı su (pet, bardak, cam şişe ve damacana) kullanılmalı
- Zorunlu hallerde su en az 10 dakika kaynatılarak kullanılmalı
- Çöpler ağzı kapalı çöp kutularında toplanmalı ve çöp poşetlerinin ağzı kapatılarak bırakılmalıdır.

Hepatitlerden Nasıl Korunulur?

- Hepatit B'nin aşısı vardır.
- Hepatit B aşısı ilk dozu doğumda, sonrasında 1. ve 6. ayların sonunda olmak üzere 3 doz T.C. Sağlık Bakanlığı tarafından **ÜCRETSİZ** olarak uygulanmaktadır.
- Tüm yenidoğanlar HBV'ye karşı aşılanmalıdır.
- Risk grubundaki kişiler HBV yönünden tetkik edilmeli ve test sonuçları negatif olanlara aşı yapılmalıdır.

Hepatitlerden Nasıl Korunulur?

- HBV ile enfekte bireyle temas sonrasında (iğne batması, riskli cinsel ilişki gibi), temas eden duyarlı ise en kısa zamanda HBV aşısı ve hepatit B immunglobulini (HBIG) uygulanmalıdır.
- HBsAg pozitif kişiler, hepatit A'ya karşı bağışık değilse HAV aşısı yapılmalıdır.
- Aile bireylerinden birinde HBV enfeksiyonu varlığında, birlikte yaşanan diğer aile fertleri viral hepatit yönünden test yaptırmalı ve testlerin negatif çıkanların HBV'ye karşı aşılınması önerilmelidir.
- HBV aşısı, hepatit B ve delta enfeksiyonuna (HDV) karşı korunma sağlar.
- HBV enfeksiyonunun önemi, bulaş yolları ile korunma konularında toplum bilinçlendirilmelidir.

Hepatitlerden Nasıl Korunulur?

- Hepatit C enfeksiyonundan korunmada bulaşma yollarına yönelik önlemler alınmalıdır.
- İğne, enjektör ve diğer enjeksiyon araç ve gereçleri paylaşılmamalıdır.
- Dövme, kulak delme, piercing, akupunktur gibi uygulamaların yapıldığı malzemeler tek kullanımlık steril olmalıdır.
- Tıraş makinesi, jilet, diş fırçası, tırnak makası ile manikür ve pedikür için kullanılan kişisel malzemeler ortak kullanılmamalıdır.
- Cinsel yolla bulaşmanın önlenmesinde kondom kullanılmalıdır.
- T.C. Sağlık Bakanlığı onaylı kuruluşlardan sağlık ve diş sağlığı hizmeti alınmalıdır.
- Hepatit C'nin aşısı bulunmamaktadır.

Okulda Hepatit Olgusu Saptandığında Yapılması Gerekenler

- Okul yönetimi, aile ve öğrenciler bilgilendirilir.
- Öğrenci sağlık kuruluşuna yönlendirilir. Endişelenecek bir durum olmadığı ancak doktorun önerileri doğrultusunda bir süre istirahat etmesi gerektiği belirtilir.
- Aşılammamış öğrencilerin aşılmması sağlanır.
- Okulda hepatit A olgusu saptandığında, çocuklar veya personel arasında 1 den fazla hepatit A olgusu saptanması durumunda aynı sınıftaki öğrencilere hepatit A'ya karşı bağışık değilse korunma amaçlı aşı önerilir.

**HEDEFİMİZ
HEPATİTSİZ TÜRKİYE**

Teşekkür ederim